

Антонімічні поняття у мові права використовуються досить часто (обвинувач – захисник, позивач – відповідач, кредитор – боржник та ін.), що вимагає дотримання симетричності у протиставленні. Тож важливо не протиставляти багатозначні слова або близькі за значенням слова.

Небажаним явищем є уживання жаргонізмів, наприклад, таких як «річдок», «пасажиропотік», оскільки вони надають нормативному документу відтінок просторіччя. Деякі жаргонні слова вже адаптувались і набули загальноповсякденного характеру (наприклад, виручка, самогон, притон).

На синтаксичному рівні, в юридичних текстах, варто звернути увагу на вживання фразеологізмів, що поділяються на загальні, неюридичні та допоміжні, наприклад, «реєстраційний номер», і власне юридичні «необхідна оборона», «взяття під варту», «передання до суду».

Також важливим аспектом для логічної структури тексту є правильна побудова речень. Речення мають бути грамотно складені; точно висловлювати думку законодавця; бути юридично нейтральними; конструкції речень не повинні бути надмірно складними; не містити спонукальних слів, вживання прислівникових і дієприслівникових зворотів, не переважуватися однорідними членами.

Отже, для створення грамотних юридичних текстів, правники мають постійно підвищувати свій рівень володіння державною мовою та професійно послуговуватися мовними засобами у сфері законодавства.

Олена ГОЛУБ, ад'юнкт кафедри кримінального права та кримінології Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Науковий керівник:

Валентин ЛЮДВІК, доцент кафедри кримінального права та кримінології, кандидат юридичних наук, доцент

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА СЕКСУАЛЬНЕ НАСИЛЬСТВО, ПОВ'ЯЗАНЕ ЗІ ЗБРОЙНИМ КОНФЛІКТОМ, ВЧИНЕНЕ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ

Відповідно до ст. 3 Конституції України, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за

свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Згідно до ст. 157 Конституція України не може бути змінена, якщо зміни передбачають скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина або якщо вони спрямовані на ліквідацію незалежності чи на порушення територіальної цілісності України.

Конституція України не може бути змінена в умовах воєнного або надзвичайного стану.

Тож, саме держава повинна забезпечити безумовне дотримання засад на яких ґрунтується наше суспільство, зокрема в умовах збройного конфлікту. Україна взяла на себе ряд зобов'язань з покращення добробуту неповнолітніх осіб – зокрема, підписавши Конвенцію ООН про права дитини. Ця Конвенція була ратифікована Постановою Верховної Ради України № 789-ХІІ від 21 лютого 1991 року та набула чинності для України 27 вересня 1991 року.

Відповідно до ст. 19 Конвенції про права дитини, держави-учасниці вживають всіх необхідних законодавчих, адміністративних, соціальних і просвітніх заходів з метою захисту дитини від усіх форм фізичного та психологічного насильства, образи чи зловживань, з боку батьків, законних опікунів чи будь-якої іншої особи, яка турбується про дитину. Згідно до ст. 34 Конвенції про права дитини, держави-учасниці зобов'язані захищати дитину від усіх форм сексуальної експлуатації та сексуальних розбещень, зокрема схильню або примушуванню дитини до будь-якої незаконної сексуальної діяльності.

Охорону дитинства в Україні визначено стратегічним загальнонаціональним пріоритетом. Протягом 2002-2006 років державою було здійснено суттєві кроки на шляху до захисту прав дітей, керуючись при цьому принципами першочергової турботи про дітей, пріоритетність прав дитини.

Із розвитком демократії, посиленням захисту прав і свобод людини відбулося переосмислення важливості й нагальності всебічного захисту дітей від проявів сексуального насильства. Розроблення комплексних заходів запобіганню сексуальному насильству щодо неповнолітніх осіб – пріоритетний напрям сучасної протидії насильству в Україні, однак ще досі недостатньо ефективний.

З огляду на сьогоднішній день, ситуація набагато погіршилася в умовах збройного конфлікту в Україні, адже Закони та підзаконні акти не адаптовані під реалії поточного життя та не можуть в повному обсязі забезпечити додержання конституційних прав неповнолітніх осіб. Тема сексуального насильства в Україні табуована та дуже чутлива.

Законом України від 06.12.2017 р. №2227-VIII, було внесено, з-поміж іншого, істотні зміни до КК України. Частина цих змін (згідно з даними офіційного сайту Верховної Ради) набули чинності 11.01.2019 р. та являють

собою майже дослівне перенесення до КК України окремих положень ст. 36 Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами. Україна ратифікувала Конвенцію Ради Європи тільки 20 червня 2022 року, ухваливши Закон України від 20.06.2022 № 2319-IX «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами».

До 2019 року ст. 153 КК України мала назву «насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом» і передбачала відповідальність за будь-які «неприродні» статеві акти, вчинені із застосуванням насильства та вже відповідно до Закону України від 06.12.2017 р. №2227-VIII ст. 153 КК України набула назву «Сексуальне насильство».

В офіційній статистиці Генеральної прокуратури України показник злочинів у межах ст. 153 КК України виокремлено починаючи з 2022 року, до 2021 року включно в статистиці узагальнено показник злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості як зґвалтування. Згідно статистичних даних Генеральної прокуратури України, питома вага неповнолітніх осіб, потерпілих від сексуального насильства вже під час збройного конфлікту, становить: 2022 рік - 96,8%; станом на серпень 2023 року *вже* 53,9%.

Статистика звернень до правоохоронців щодо виявлення дітей-жертв сексуального насильства, ілюструє масштаб цього ганебного явища в сучасному українському суспільстві під час збройного конфлікту.

Незалежна міжнародна комісія ООН із розслідування порушень прав людини в Україні зафіксувала численні злочини, скоєні солдатами регулярної російської армії, колаборантами та комбатантами під час широкомасштабної війни, розв'язаної Росією 24 лютого 2022 року. Незалежну міжнародну слідчу комісію щодо України було створено Радою з прав людини 4 березня 2022 року відповідно до резолюції 49/1 для розслідування всіх заявлених порушень прав людини, порушень міжнародного гуманітарного права та пов'язаних злочинів у контексті агресії проти України з боку Російської Федерації.

Мандат Комісії з розслідування було продовжено Радою 4 квітня 2023 року ще на один рік у своїй резолюції 52/32. Своїм завданням вони встановили надати усну оновлену інформацію Раді з прав людини на її п'ятдесят четвертій сесії, після якої відбудеться інтерактивний діалог (вересень 2023 р.)

Серед встановлених злочинів незалежною міжнародною комісією ООН із розслідування порушень прав людини в Україні виявлено і сексуальне насильство щодо дітей. Лише окремі випадки надходять до поліції. Більшість злочинів так і залишаються «за зачиненими дверима та заплещеними очима жертв».

Теоретичним дослідженням відповідальності за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості займалися такі науковці, як О.І. Харитонова, М. О. Думчиков, Ю.В. Баулін, В.В. Голіна, М.І. Хавронюк, В.В. Шаблистий, В.Я. Тацій, О. О. Зайцев, О. А. Ревенок, С. С. Шум. , О.О. Дудоров, М.І. Колос, В.М. Кудрявцев, Т.Є. Леоненко, Ю. С. Шемшученко, Коржанський М. Й., А. В. Шиделко, М.Д. Шаргородський, Х.І. Брух, О.В. Губанова, О.М. Джужа, М.О. Ларченко, К.М. Плутницька, А.М. Бабенко та інші.

На дисертаційному рівні кримінологічні проблеми запобігання злочинам проти статевої свободи та статевої недоторканості, досліджені у кандидатській дисертації В.Ю.Омецинська (2019 рік); кандидатській дисертації К.І. Ілікчієва (2013 рік); Г.Я. Мартинишин у своїй кандидатській роботі дослідив тему «Статева недоторканість як об'єкт кримінально-правової охорони в Україні» (2017 рік); С.В. Романцова провела дослідження та висвітлила в своїй кандидатській дисертації питання «Запобігання сексуальному насильству щодо дітей в Україні», монографія «Сутність та профілактика злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості неповнолітніх і малолітніх» М.Д. Денисовський, І. А. Федчак.

Однак, визнаючи суттєвий внесок означеної плеяди вчених у вирішення заявленої проблематики, слід все ж зауважити на відсутності комплексних монографічних робіт, присвячених відповідальності за сексуальне насильство, пов'язане зі збройним конфліктом, вчинене щодо неповнолітніх осіб.

Список використаних джерел:

1. Дані зазначені на підставі статистичних відомостей Єдиного звіту про кримінальні правопорушення за 2022 та 2023 роки. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/statistika>
2. Independent International Commission of Inquiry on Ukraine. URL: <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/iicshr-ukraine/index>